

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. Alexand. III. a Norvvicen. Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

libris epistolæ Synodice Episcoporum Achaie ad Leonem Imperatorem, p. 3. *Concil. Chalcedon.* ubi primo loco ejus Episcopus ita subscribit: *Petrus Episcopus Metropolis Corinthi.* Immo & temporibus Divi Gregorii Primatem fuisse, constat ex lib. 4. epistolæ ipsius, epist. 55. ubi præcipit Episcopus Helladis obedire Joanni Episcopo Corinthiorum, his verbis: *Pallium Joanni fratri nostro Corinthiorum Episcopo nos transmississe cognoscite, cui vos magnopere convenit obedire, præsertim cum sibi*

hoc & antiqua consuetudinis ordo defendat, & bona ejus, quibus ipsi testimonium perhiberis, invicent. Habebat ea provincia olim viginti sex Episcopatus, quos refert Carolus à sancto Paulo in *Geograph. sacra* lib. 8.

b *Hadrianum.*] Hadrianus hic fuit Thebanæ civitatis Episcopus, cujus meminit ipse D. Gregorius eod. lib. 2. epist. 6. & 7. Ex quibus transcripti sunt textus in cap. frater 52 16. quest. 1. cap. 2. de re judic.

CAPUT II.

a Idem.

Crimina semel audita indiscussa Gregorius nullo modo præteribat, etsi accusatus cum accusatore rediisset in gratiam.

NOTÆ.

nis Diaconi, qui scripsit vitam Sancti Gregorii anno Domini 873. in quatuor libris, in quibus res gestas ab ipso Gregorio accuratissime prosecutus est: & lib. 4. cap. 32. ut præsentem epistolam referret, caput illud inchoavit à verbis in præsentem relatis.

a *Idem.*] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. & Glossa in præsentem existimat, esse textum hunc Gregorii I. aut III. sed perperam, cum verba in præsentem relata sint Joan-

CAPUT III.

Alexand. III. a *Norwicens. Episcopo.*

Audivimus in Episcopatu tuo, & in aliis Episcopatibus Angliæ usque adeo clericorum b malitiam excrevisse, ut interdum inter se collusionem factam super beneficiis, quæ possident, se sustineant ab aliis c molestari, & postea ut d quaestioni cedatur, & iidem clerici beneficia quietè e possideant, quasi nomine f transactionis solvant aliis de ipsis beneficiis annuum g pensionem, ut post mortem eorum in beneficiis aliis, super quibus est inter eosdem clericos collusio facta, jus sibi h valeant vindicare. Unde quid tibi exinde faciendum sit, nos consulere voluisti: ideo f. r. p. A. l. p. m. quat. si quos clericorum tuæ i jurisdictionis per collusionem hujusmodi si audem k legitime tibi confiterit commisisse, eos beneficiis, super quibus collusum fuerit, non differas ap. rem. perpetuò l spoliare, quia satis esset indignum, & absolum, si fraus, & dolus, quem in præjudicium tui juris, & aliorum nituntur committere, in eorum non redundaret incommodum, & jacturam.

NOTÆ.

a *Norwicensi.*] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 3. & post Concil. Lateran. p. 28. cap. 12 sub tit. de pactis licitis & illicitis. De Norwicensi Angliæ diocesi egi in cap. 9. de rescript.

b *Malitia.*] Malitia, ut inquit Tullius lib. 3. de natura Deorum, est versutia, & fallens nocendit ratio, quæ quidem oritur ex dolo, & calliditate, l. 1. ff. de dolo, l. si quis alius 11. ff. quod metus causa l. ubi cogitur 8. ff. de edendo, l. servus 67. ff. de legat. 1. cap. ut circa 4. de elect. in 6. Unde cum clerici Anglicani variis fraudibus, & artibus dolosis intenderent beneficia ecclesiastica hereditaria reddere, ut notavi in tit. de filiis Presbyter. tandem eò pervenit ipsorum malitia, ut per collusionem aliud successionis genus circa ea inducerent. In collusionem datur summa malitia, quia adest dolus, ut Pontifex in præsentem ait. Facit lex 32. tit. 26. lib. 6. recopul. ibi: *Frande, ni co-*

lusion. Ad est enim fraus occulta animo circumveniendi, l. qui per collusionem 57. ff. de actionib. empti. l. ubi 8. §. sed cum lis, ff. de transact. Namque colludentes aliquo prætextu pravitatem suam fatagunt palliare, ut inquit Pontifex in cap. unie. in fine, ut ecclesiastica beneficia: & qui colludit, malignè facit, l. 4. in fine, C. de servis fugitivis.

c *Molestari.*] Fingendo scilicet, & supponendo lites super beneficiis, ubi non sunt; namque molestari, lites respicit, l. Aurelio 20. ff. de liberat. legat. inde molestus adversarius dicitur, qui litem intendit, l. 4. §. 1. ff. de alienatione judicij: solent enim aliqui spe collusionis lites fingere, l. cum tu 8. §. si cum lis ff. de transact. Ex his etiam verbis deducitur collusionem in præsentem casu factam fuisse in judicio, licet aliàs etiam extra iudicium committi soleat, ut in l. 7. §. Procurator, ff. pro emptore, l. Iulianus 13. §. si quis colludente, l. qui per collusionem 44. ff. de actionib. empti. sed ades 19. ff. locati, cap. præterea 8. cap. clerici 11. de censibus, ubi notavit Hostiensis,

d *Quaestio*

3. **d** *Questioni.*] Quæ erat, ut ait Anania hic, num. 1. de iure tituli, seu beneficii proprietate: idemque affirmat dicendum esse, si lis esset super iure præsentandi, vel eligendi. Quæstio enim controversiam, siue liem significat, l. 1. §. 1. C. ne de statu defunctor. l. 1. Scia 73. ff. de evict. l. 1. & 2. C. de ordine judic. Verbum autem cedatur, significat translationem, siue diminutionem, l. vianum 14 §. ult. ff. de servo corrupto. Igitur horum verborum sensus est, quod petentes beneficium postea liti cedunt, seu renunciant per collusionem sub pacto annuæ pensionis, ut in l. si de communi 19. ff. si servitus vindicetur, ibi: Sed si per collusionem cessit litem adversario. Ita Panormitanus textum hunc accepit in casu positione. Hostiensis verò loco verbi cedatur, legit cedant; & ita accipit verba hæc, non ut petentes, sed ut possidentes cedant, hoc est ut recognoscant, quod petentes habent ius in ipsis beneficiis; & tamen pro bono pacis conventionem faciunt, quod ipsi possidentes teneant beneficia in vita sua, & in signum juris, quod actor habebat, solvant ei annuam pensionem. Sequitur ipsum Antonius num. 6. Illud certum est, quod ex hac causa cessionis pro bono pacis, & concordia, cessante collusione ritè pensio imponitur, cap. cum venisset 9. de restit. spol. probavi in cap. nisi essent, de prebendis.
4. **e** *Possideant.*] Ant. Augustin. & ex eo Glossa marginalis in præsentii affirmant, in vulgatis libris hæc verba ita haberi, idem clerici, qui beneficia quietè possident. Sed retinenda est præsens littera omnibus MSS. confona.
5. **f** *Quasi transactionis.*] Dicitio quasi, improprietas denotat, & fictionem, l. sed si damnus 9 §. præterea, l. quotiens 47. §. ult. ff. de peculio, Barbosa de ditionibus, verbo Quasi. Unde cognoscitur, in præsentii casu verè, & propriè transactionem non intercessisse, sed per fictionem, videlicet per collusionem. Non tamen inde inferas à contrario sensu, pensionem ritè constitui posse cum vera transactione, quia id tantum verum est, cum iudicis auctoritate, ob bonum pacis, ut à lite discedatur, pensio constituitur, juxta tradita in cap. nisi essent, de prebend.
6. **g** *Annua pensionem.*] Annua pensionis etiam mentio fit in cap. ad audientiam 31. de rescripte. cap. cum venisset 9. de restit. spol. cap. præterea 8. de censibus, cap. exstirpanda 30. §. ult. in fine, de preb. Pensio autem dicitur à verbo Pendo, scilicet quia pendit à beneficio formaliter, à quo extrahitur, sicut ususfructus à proprietate, cap. final. de pignoriib. cap. pensionis 16. q. 1. cap. quicumque 12. q. 2. Giga de pensionibus q. 1. num. 2. Qua ratione etiam merces rei conductæ pensio appellatur, l. divorzio 8. §. non solum, ff. solut. matrim. l. Paula 27. §. Julianus, ff. de legat. 3. Et generaliter quidquid per certa tempora penditur, pensio dicitur, l. 3. §. si legatum, ff. de annuis legat. Lotharius de re beneficiar. lib. 1. q. 35. num. 12. annua verò dicitur, quia singulis annis pendi debet. Quæ de causa etiam annuum in genere neutro appellari posse, existimat Duarenus lib. 6. de sacris Eccles. cap. 4. exemplo veterum, quos ita crebrò loquutos fuisse constat ex l. Scio 10. §. uxori, l. si cui 14. l. Titia 19. §. qui merces, ff. de annuis legat. l. ex annuo 15. l. si stipulata 33. ff. de donat. inter, l. quidam 21. ff. de pact. dotal. l. 6. §. penul. ff. de pecul. legat. plura de his pensionibus, & earum origine agunt ultra Garciam, Ioannem Dartis, Adream, Valensem, Lotharium, & alios de beneficiis agentes: prosequuntur Duarenus de sacris Eccles. minist. lib. 6. cap. 4. Eneas Rubertus lib. 1. rer. judic. cap. 7.
- h** *Valent vindicare.*] Hoc enim intendebant clerici itè per collusionem, scilicet ut post mortem possessorum in beneficiis illis super quibus erat facta collusio, petitores litem interentes jus sibi valeret vindicare, non quidem successionis modo, quæ in beneficiis reproba est, cap. 1. de prebend. sed vindicando similia beneficia tanquam propria, pristino iure sua esse asserentes; hoc enim prædicta verba significant, l. non ideo 66. ff. de R. V. l. Quintus Mucius. §. qui legatum, ff. de auro & argenti. l. certum 6. §. sed si fraudum, ff. de conf. immo in præsentii casu si collusio non intercederet, non solum beneficiorum proprietatem vindicare, verum & eorum possessionem apprehendere poterant, cap. cum venisset 9. de restit. spol. collusione verò intercedente, non ita, quia tunc per fraudem & dolum via præcludebatur Episcopo, & aliis, ad quos eorum beneficiorum collatio, seu præsentatio pertinebat, quominus possent ea conferre, ut considerat Alexander in præsentii, illis verbis: Et fraus, & dolus, quem in præsentii ius juris, & aliorum nitentur committere. Notant Glossa in præsentii, verbo Spoliare. Anania num. 1. Hostiensis num. 2. Giga de pensionibus, q. 42. num. 1. Aliquando inter alios fit collusio, ob quam Ecclesias, quas possident, non legitime faciunt censuales, ut post mortem ipsorum, eorum filii, vel nepotes præsententur. Quæ collusio eodem modo improbat in cap. cum clericis, de censibus; ac ea de qua in præsentii agitur.
- i** *Tua jurisdictionis.*] Eodem modo loquitur Pontifex in cap. clericis 6. de pact. & ea verba adiecit Pontifex, ne Episcopus Norvicensis crederet, quod cum in consultatione dixisset, alios clericos Angliæ prædicta collusione usos fuisse, in eos posset animadvertere virtute hujus rescripti; siquidem in eorum tantum jurisdictione ordinaria excitatur contra hujusmodi clericos.
- k** *Fraudem legitime tibi constiterit.*] Delictum enim collusionis non præsumitur, l. merito 51. ff. pro socio; & ideo qui asserit collusionem intervenisse, hoc probare debet, ut ex aliis affirmat Menochius lib. 5. de præsumpt. casu 26. num. 3. Eius autem probatio valde difficilis est, eo quod clam omnino, & occultè committi solet, cap. quanto 7. de divorziis. Qua de causa aliquando manet impunita, cap. super eo 5. de eo qui cognovit consanguinis. Unde si suspicentur collusionem adesse illi quorum interest, ut liti assistant jus permittit, l. si suspecto 29. ff. de iustic. testam. l. si prolusorio 14. ff. de appellat. cap. 1. in fine, de procurat. lib. 6. Clement. 4. vers. Sanè, de elect. Etiam hæc de causa collusio probari potest ex suspicionibus, conjecturis, & præsumptionibus, argumento legis qui autem 6. §. nunc similiter, ff. si quis omisit causam testam. cap. suscitata 6. de in integrum restit. cap. 1. de renunc. lib. 6. probant Anania in præsentii, num. 2. Barbosa num. 4. Aliquando ex qualitate personæ, l. 3. §. hoc interdictum, ff. de liber. hom. exhib. veluti si sit affinis, aut consanguinea. Menochius ubi proximè, num. 21. Aliquando ex ejus statu, veluti si in gravi infirmitate constitutus transactionem faciat, argumento in cap. 2. de renunc. lib. 6. l. filio meo 59. ff. solut. matrim. Anania hic num. 2. Item si negligenter se gessit in lite omittens probationem, appellationem, seu de iure suo

suo docere. *l. si seruus* 50. §. 1. & §. si quis ante, ff. de legat. 1. Prosequuntur alias collusionis praesumptiones Anania in praesenti rubric. num. 4. Menochius d. praesumpt. 26. Barboza hic, num. 4.

10. *l. Spoliare*) Consonant textus in cap. cum clericis 6. de pact. cap. cum clericis 11. de censibus, id est perpetuo privare, cap. ad falsarios, de crimine falsi, cap. tue 11. de iurejur. Nec contrarium probat textus in cap. praterea, de censibus, si modò verbum *illusorie*, in eo accipias pro deceptione, non pro collusione. Hujus poenae duplex ratio assignari valet: alia generalis, quam reddunt Glossa 1. hic, & Hostiensis num. 1. ne colludium

maneat impunitum, cap. si quem 1. g. 3. quâ ratione colludentes aliis poenis afficiuntur, & detegentes collusionem praemium consequuntur, ut in l. 1. & per totum ff. hoc tit. l. 8. §. 1. ff. de injus vocando l. 49. ff. de act. empti, l. sed adest 19. ff. locati, l. 8. §. 1. ff. mandati, l. 37. tit. 18. lib. 6. recopil. Alia ratio specialis assignatur ab Alexandro in finalibus verbis, in quibus illud notandum est, quod cum clerici succedere deberent, ex collusionem praedictam fiebat Episcopo, ad quem ipse beneficii collatio spectabat; & etiam patrono, ad quem praesentatio pertinebat. Unde transactio in eorum praedictum sustineri nequibat.

CAPUT IV.

Gregor. IX. ^a Barenfi Archiepiscopo, & fratri Ioseph. monacho Floren.

IN tantum clamor, qui ascendit contra ^b Acherontinum Archiepiscopum, inualefcit, quod dissimulare ipsum ulterius sine scandalo non volumus, nec sine periculo tolerare. Et infra: Licet autem Sedes Ap. frequentibus clamoribus excitata, inquisitionem quorundam excessuum suorum duxerit committendam; propter ^c tergiversationes tamen ipsius (ut dicitur) eodem cum inquisitoribus, & examinadoribus colludente, necnon corruptis testibus, & inquisitoribus, ac examinadoribus supradictis, non solum praedicti excessus remanserunt haecenus incorrupti, verum etiam peiora prioribus committere non expavit. Et infra: Discretionem vestram mandamus, quatenus si de hujusmodi collusionem, ac corruptionem constiterit, ex integro super praemissis & aliis, alioquin super novis dumtaxat inquiratis, quae videritis inquirenda.

NOTÆ.

^a Barenfi.) Cum Registro epistolarum Gregorii IX. careamus, integram hanc epistolam dare non possumus. De Barenfi diocesi jam nonnulla adduxi in cap. 16. de temp. ordin. & de Monasterio Florensi egi in cap. 2. de summa Trinit.

^b Acherontinum.) De Acherontina diocesi nonnulla notavi in cap. 1.

^c Tergiversationes.) De tergiversatoribus, & eorum poenis egi in cap. licet, de accusat.

Morla in emp. tit. de transact. in preclud. num. 47. Mastrillus de Magistrat. lib. 6. cap. 9. Anguianus lib. 2. de legibus, cap. 7. nu. 10. Carpovius qq. crimin. 9. 48. Ant. Matthæus de crimin. ad l. transigere, C. de transact. num. 7.

Sed Hæc assertio difficilis redditur sequenti juris consideratione. Judicis sententia absolutoria ^{2.} Impugnatio adeo tollit crimen, ut semper obstat quominus alius eundem reum repetere possit, *l. ingenuum tradita* 25. ff. de statu hominum, l. si cui 7. §. iisdem, ff. de assertio. accusat. late probavi in cap. de his, de accusat. Igitur etsi per collusionem sententia lata sit, amplius de eo crimine agi non potest. Augetur primò hæc dubitandi ratio ex eo, nam ignoscendum est ei, qui qualiterqualiter sanguinem suum redemptum voluit, *l. 1. ff. de bonis eor. qui ante sent.* Igitur compositione facta cum accusatore, accusatus, qui hoc modo sanguinem suum redemit, accusari, vel inquiri de eodem delicto non potest. Augetur secundò hæc difficultas ex eo, nam abolitione sopitur crimen *l. 1. C. de generali abolit.* Igitur multò magis compositione facta cum accusatore crimen extinguitur. Tandem augetur eadem difficultas ex eo, nam transactio non minorem auctoritatem habet, quàm res iudicata, *l. non minorem* 20. C. de transact. l. 2. ff. de iurejur. sed per sententiam absolutivam omnino tollitur crimen, ut proxime probavi: igitur & transactio omnino tollitur.

Quâ dubitandi ratione non obstante vera est ^{3.} Collusio praesens assertio, pro cuius expositione sciendum est, verbo collusionis frequenter uti utriusque juris conditores, ut constat ex juris locis supra adductis, in quibus aliquando appellatur collusum, ut in *l. si procuratorem* 8. §. 1. ff. mandati: aliquando colludium, cap. si quem poenituerit, 2. qu. 3. Majoranus in novel. de Episc. judic. Marcellinus lib. 18. tit.

COMMENTARIUM.

1. ^{Conclu-} ^{si a} ^{diver} ^{et pro-} ^{hatur.} EX hoc textu, & ex cap. 1. & 2. hoc tit. sequens deducitur assertio: Absolutio de criminibus illatis per collusionem facta, etiam procedente parvum transactio, non impedit iudicem punire, & inquirere idem delictum. Probat eam textus in l. 1. C. de advocat. divers. judic. l. 7. C. quando provocare, l. 1. §. praevicatorum, ff. ad Turpil. l. 4. l. Imperatores 24. l. ejus qui 29. ff. de iure fisci, l. 3. §. sitamen, ff. de libero homin. exhib. l. eum qui 30. §. in popularibus, de iurejur. l. 3. l. 4. §. ult. l. adulter. 19. §. final. l. quicumque 31. l. quascum 40. final. ff. ad leg. Jul. de adulter. l. minor. 18. §. 1. ff. de minor. l. 7. §. si dolo, ff. de dolo l. ita demum 31. ff. de recept. arbitr. l. 11. C. de accusat. l. 1. ff. de praevicator. l. 4. §. iisdem, de accusat. l. denunciasse 17. §. quaritur, ff. ad leg. Jul. de adult. l. 1. C. si adversus fscum, lib. 10. l. servo 65. §. cum Prator. ff. ad Trebel. l. si Prator. 65. vers. Marcellus. ff. de iudiciis, l. 1. ff. de bonis eorum. cap. licet, vers. Cum igitur, de simon. Illustrant ultra congestos à Barboza in praesenti, Gamma decis. 53. Duarens ad tit. ff. de praevicator. Martinus Deltio in l. transigere, num. 58. C. de transact. Covarr. lib. 2. var. cap. 10. num. 5.